

KONFERENCJA
EUROPA KARPAT

Przemyśl / Krasieczyn
21-23 lutego 2020 r.

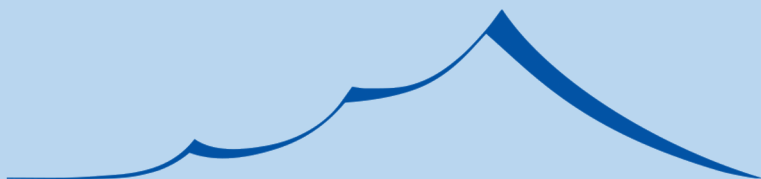
EUROPA KARPAT

– informacja o konferencji

1. Dokumenty Europy Karpat:

Uczestnicy Europy Karpat i przyjaciele idei współpracy państw karpackich działają na rzecz zrównoważonego rozwoju Europy Środkowej od wielu lat. Dzięki ich zaangażowaniu udało się sformułować założenia międzynarodowej współpracy w regionie Karpat w dokumentach przyjętych w ramach konferencji.

- 1. Memorandum karpackie z dnia 8 września 2011 r.**
- 2. Memorandum krynickie z 8 września 2013 r.**
- 3. Deklaracja krasiczyńska z 23 lutego 2014 r.**
- 4. Deklaracja krynicka z 3 września 2014 r.**
- 5. Deklaracja przemyska z 29 stycznia 2017 r.**
- 6. W ostatnich latach: deklaracje dotyczące strategii rozwoju Karpat.**

Konferencja „Europa Karpat” rozwija ideę współpracy w obszarze państw karpackich. Funkcjonuje jako cykl konferencji, a jej kolejne edycje odbywają się w miejscowościach położonych w Polsce i za granicą: Krasieczynie, Przemyśle, Regietowie, w Krynicy-Zdroju podczas Forum Ekonomicznego, w Truskawcu, Sarospotok, Jaremczy.

Tematyka Europy Karpat skupia się wokół ważnych spraw dla państw Europy Środkowej i Wschodniej. Według wielu uczestników Europy Karpat, prawa państw regionu nie są dostatecznie chronione na forum Unii Europejskiej. Uczestnicy konferencji nierzadko kontestowali ideę Europy dwóch prędkości, politykę nierównomiernego rozwoju Europy, a także centralizm unijny i narzucanie polityki migracyjnej. Idea Europy Karpat zyskuje także na znaczeniu w związku z koniecznością wypracowania przez państwa regionu wspólnych stanowisk w wielu łączących je kwestiach.

Marek Kuchciński, poseł, marszałek Sejmu VIII kadencji, inicjator tej różnorodnej współpracy tak o niej pisał w 2017 r.: „Konferencja „Europa Karpat” to od lat miejsce spotkań i dyskusji ludzi, którzy chcą swobodnie rozmawiać zarówno o zachowaniu unikalnego bogactwa kultury, przyrody i sposobów gospodarowania, jak i o pracy nad kolejnymi inicjatywami służącymi rozwojowi państw naszego regionu w świecie globalnej rywalizacji, o inicjatywie Trójmorza; o NATO i bezpieczeństwie, o Unii Europejskiej w kontekście problemów, wyzwań i możliwości, przed którymi obecnie stoi; o zagadnieniach aksjologicznych naszej cywilizacji; strategiach i rozwoju gospodarczym; nowych perspektywach współpracy naukowej państw karpackich...”

Kalendarium konferencji „EUROPA KARPAT”

30 XI 2007 – I spotkanie parlamentarzystów państw karpaccich, zainicjowane przez posła Marka Kuchcińskiego przewodniczącego Komisji Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa Sejmu RP

26 II 2011 – II Międzynarodowa Konferencja „Europa Karpat” w Przemyśle

25 VI 2011 – III Międzynarodowa Konferencja „Europa Karpat” w Nowym Targu pod Hasłem „Europa bogata Karpataми”

7-8 IX 2011 – IV Międzynarodowa Konferencja „Europa Karpat” na Forum Ekonomicznym w Krynicy-Zdroju, przyjęcie Memorandum Karpackiego

25 II 2012 – V Międzynarodowa Konferencja „Europa Karpat” w Krasiczynie k. Przemyśla

6-9 VII 2012 – VI spotkanie na temat rozwoju współpracy karpackiej w Jaremczy na Ukrainie

6 IX 2012 – VII Międzynarodowa Konferencja „Europa Karpat” na Forum Ekonomicznym w Krynicy-Zdroju

23 II 2013 – przyjęcie Deklaracji Kraczyńskiej na VIII Międzynarodowej Konferencji „Europa Karpat” w Krasiczynie k. Przemyśla

8 IX 2013 – przyjęcie Memorandum Krynickiego na IX Międzynarodowej Konferencji „Europa Karpat” w Krynicy-Zdroju

29-30 XI 2013 – X spotkanie na temat rozwoju współpracy karpackiej w Sarospatak na Węgrzech

3 IX 2014 – przyjęcie Deklaracji Krynickiej na XI Międzynarodowej Konferencji „Europa Karpat” w Krynicy Zdroju

27-28 II 2015 – XII Międzynarodowa Konferencja „Europa Karpat” w Krasiczynie k. Przemyśla

25 VII 2015 – XIII Międzynarodowa Konferencja „Europa Karpat” w Smereku k. Wetliny, z prezentacją na Połoninie Wetlińskiej programu rozwoju Bieszczadów,

9 IX 2015 – XIV Międzynarodowa Konferencja „Europa Kar-

pat” w Krynicy-Zdroju

27 II 2016 – XV Międzynarodowa Konferencja „Europa Karpat” w Przemyśle

6-8 IX 2016 – XVI Międzynarodowa Konferencja „Europa Karpat” w Krynicy-Zdroju

29 I 2017 – XVII Międzynarodowa Konferencja „Europa Karpat” w Przemyśle, przyjęcie Deklaracji Przemyskiej

23-25 VI 2017 – XVIII sesja z cyklu „Europa Karpat” w ramach II Forum Rozwoju Lokalnego w Truskawcu

5-7 IX 2017 – XIX Międzynarodowa Konferencja „Europa Karpat w Krynicy-Zdroju

17 II 2018 – XX Międzynarodowa Konferencja „Europa Karpat” w Przemyśle

16 VI 2018 – XXI Międzynarodowa Konferencja „Europa Karpat” w Regietowie

5-6 IX 2018 – XXII Międzynarodowa Konferencja „Europa Karpat” w Krynicy-Zdroju

16-17 II 2019 – XXIII Międzynarodowa Konferencja „Europa Karpat” w Krasieczynie

15 VI 2019 – XXIV Międzynarodowa Konferencja „Europa Karpat” w Regietowie

4-5 IX 2019 – XXV Międzynarodowa Konferencja „Europa Karpat” w Krynicy-Zdroju

21-23 II 2020 – XXVI Międzynarodowa Konferencja „Europa Karpat” w Krasieczynie

XXVI KONFERENCJA EUROPA KARPAT

Oraz wydarzenia specjalne
Przemysł/ Krasieczyn 21-23 lutego 2020 r.

21 LUTEGO (PIĄTEK)
Muzeum Narodowe Ziemi Przemyskiej
pl. Berka Joselewicza 1, Przemysł

I Międzynarodowe Forum Współpracy Młodych Obszaru Karpat i Inicjatywy „Trójmorza”

*„VIA CARPATHIA, Euroregion Karpacki, Inicjatywa Trójmorza –
wspólna droga do przyszłości, aspekty geopolityczne, gospodarcze
i społeczne”*

11:00 -11:30 Rejestracja Uczestników

11:30 -11:45 Otwarcie Forum

11:45 -12:45 Sesja Otwarcia: „Od współpracy do integracji
– fundamenty wspólnej przestrzeni społeczno – gospodarczej
w Europie Środkowej i Wschodniej”

Moderator:

- **Dawid Lasek**, Sekretarz Generalny Stowarzyszenie Euroregion Karpacki Polska

Uczestnicy:

- **Marek Kuchciński**, Poseł na Sejm RP, Przewodniczący Parlamentarnego Zespołu Karpackiego, (Polska)
- **Jan Hudacky**, b. Wiceminister Transportu, Budownictwa i Rozwoju Słowacji, b. Poseł do PE (Słowacja)
- **Sylwester Czopek**, Rektor Uniwersytetu Rzeszowskiego, (Polska)
- **Georgis Zarotiadis**, Dziekan Wydziału Ekonomii Uniwersytetu Ekonomicznego w Salonikach, Prezes Stowarzyszenia Uczelni Ekonomicznych Europy Południowej, Wschodniej i Regionu Morza Czarnego (Grecja)
- **Sandor Koles**, Prezes Fundacja Karpacka, (Węgry)
- **Saša Popović**, Uniwersytet Czarnogórski (Czarnogóra)
- **Oleg Bodiagin**, Państwowy Uniwersytet Ekonomiczny w Rostowie (Federacja Rosyjska)

12:45 – 13:00 Uroczyste podpisanie umowy o współpracy pomiędzy Stowarzyszeniem Euroregion Karpacki Polska, Sto-

warzyszeniem Uczelni Ekonomicznych Europy Południowej, Wschodniej i Regionu Morza Czarnego

13:00 – 14:00 Sesja I: „Młodzież Trójomorza na rzecz Europy Karpat – wyzwania okresu 2020 –2030. Strategia, struktura i formy współpracy” Warsztat

14:00 – 15:00 Karpacki lunch

15:00 – 16:00 Sesja II: „Poprzez Karpaty – budowa struktur współpracy badawczej i akademickiej na obszarze Karpat i Trójomorza. Przegląd inicjatyw”

Moderator: Dawid Lasek, Stowarzyszenie Euroregion Karpacki Polska

Uczestnicy:

- **Małgorzata Jarosińska-Jedynak**, Minister Funduszy i Polityki Regionalnej (Polska)
- **Jan Hudacky**, b. Wiceminister Transportu, Budownictwa i Rozwoju Słowacji, b. Poseł do PE (Słowacja)
- **Josef Polacko**, Kanclerz, Wyższa Szkoła Międzynarodowej Przedsiębiorczości i Zarządzania (Słowacja)
- **Marek Cierpiał – Wolan**, Dyrektor Urzędu Statystycznego w Rzeszowie (Polska)
- **Georgis Zarotiadis**, Dziekan Wydziału Ekonomii Uniwersytetu Ekonomicznego w Salonikach, Prezes Stowarzyszenia Uczelni Ekonomicznych Europy Południowej, Wschodniej i Regionu Morza Czarnego (Grecja)
- **Beata Skibińska**, dyrektor Biura Szkolnictwa Wyższego, Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji (Polska)
- **Volodymir Khemenets**, Dyrektor Instytut Studiów Strategicznych (Ukraina)
- **Bogdan Gabriel Zugravu**, Uniwersytet Alexandru Ioan Cuza (Rumunia)

Wystawa z okazji 10-lecia Kongresu Polska Wielki Projekt

16.10 Otwarcie - Anna Bielecka, prezes Fundacji Polska Wielki Projekt

16:30 Projekcja filmów dokumentalnych oraz spotkanie z ich twórcami;

„Hiranmoy Ghoshal. Nurtem dwóch rzek”,

reż. Tadeusz Śmiarowski, 2019

„Paszporty Paragwaju”, reż. Robert Kaczmarek, 2018

Integro
21

Forum Młodych Trójmorza w Europie Karpat

Wprowadzenie

W tygodniu poprzedzającym Konferencję „Europa Karpat” w dniach 18 – 20 lutego 2020 roku w Polańczyku odbywa się **I Międzynarodowy Tydzień współpracy w Karpatach**. Wydarzenie organizowane jest przez Stowarzyszenie Euroregion Karpacki Polska, Stowarzyszenie Uczelni Ekonomicznych Europy Południowej, Wschodniej i Regionu Morza Czarnego (Saloniki, Grecja), oraz Uniwersytet Rzeszowski przy wsparciu Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji. Hasło towarzyszące spotkaniom to „**VIA CARPATHIA, Euroregion Karpacki, Inicjatywa Trójmorza – wspólna droga do przyszłości, aspekty geopolityczne, gospodarcze i społeczne**”. Podczas 3 dni warsztatów ponad 100 studentów oraz pracowników naukowych z 16 krajów reprezentujących 20 uniwersytetów rozmawia o przyszłości współpracy w Europie Środkowej i Wschodniej, koncentrując się na najbardziej istotnych tematach, takich jak uwarunkowanie geopolityczne dla obszaru, szanse i bariery wzrostu gospodarczego, ochrona środowiska, zmiany klimatyczne, polityka energetyczna, bezpieczeństwo, rozwój obszarów przygranicznych, turystyka czy współpraca naukowa. Istotne jest to, iż podczas prac grupy robocze wsparte przez ekspertów będą opracowywać koncepcje w ujęciu terytorialnym, to znaczy dla Euroregionu Karpackiego i szerzej dla obszaru Inicjatywy „Trójmorza”.

Wnioski i rekomendacje z warsztatów przekazane będą podczas Konferencji w ramach **I Międzynarodowego Forum Współpracy Młodych Obszaru Karpat i Inicjatywy „Trójmorza”**, która odbywa się w dniu 21 lutego 2020 roku w Przemyślu. Forum jest imprezą towarzyszącą Konferencji „Europa Karpat” organizowanej przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej w dniach 22 – 23 luty w Krasicy. Podczas Forum zostanie podpisana umowa pomiędzy Stowarzyszeniem Euroregion Karpacki Polska a Stowarzyszeniem Uczelni Ekonomicznych Europy Południowej, Wschodniej i Regionu Morza Czarnego, której celem jest stworzenie systemu koordynującego współpracę środowisk akademickich oraz partnerów sektora pu-

21 lutego

blicznego, prywatnego i pozarządowego na rzecz rozwoju obszaru Inicjatywy „Trójmorza”, w tym Karpat oraz budowanie zewnętrznych, międzynarodowych powiązań między nimi.

Sesja Otwarcia. *„Od współpracy do integracji – fundamenty wspólnej przestrzeni społeczno – gospodarczej w Europie Środkowej i Wschodniej”*

Od upadku systemu komunistycznego w Europie Środkowej i Wschodniej rodzą się i umierają inicjatywy, które w założeniach mają wspierać mechanizmy współpracy podmiotów wielu sektorów w wielu dziedzinach. Trzy dekady po zmianach warto zastanowić się ile z nich zakończyło się sukcesem, a ile i z jakich powodów nie przetrwało. Obszar Karpat jest szczególnie ciekawym przykładem do omówienia, gdyż to właśnie tutaj, jako pierwszy w „postkomunistycznej” Europie powstał w 1993 roku euroregion, Euroregion Karpacki. 10 lat po jego narodzinach pojawiła się „Ramowa Konwencja o ochronie i zrównoważonym rozwoju Karpat”. Pomimo wysiłków obszar Karpat pozostał poza głównym nurtem europejskiej polityki rozwoju i poza zainteresowaniem rządów państw karpackich, dla których te przygraniczne obszary są peryferiami społeczno – gospodarczymi. Czas przynosi jednak zmiany. Z inicjatywy Rządu RP powstaje Strategia Makroregionalna dla Karpat, trwają rozważania o programie dla tego obszaru. Od kilku lat promowana jest również Inicjatywa „Trójmorza”. Dzisiaj kluczowym wydaje się takie zaproponowanie działań, aby wywołać efekt synergii pomiędzy inicjatywami i maksymalnie go wykorzystać. Powinniśmy przejść od efemerycznej współpracy do integracji obszarów, od podejścia projektowego do systemowego. Bez koordynacji działań nie można odnieść sukcesu. W dzisiejszej dobie nie można też przetrwać. W trakcie panelu uczestnicy – przedstawiciele świata polityki, nauki, biznesu z różnych krajów – wymieniają poglądy, oceniają dotychczasową współpracę na obszarze Europy Środkowej.

Sesja I – „Młodzież Trójmorza na rzecz Europy Karpat – wyzwania okresu 2020 –2030. Strategia, struktura i formy współpracy” – prezentacje rezultatów warsztatów I Międzynarodowego Tygodnia w Karpatach.

Aby dokonać skutecznej projekcji przyszłości Europy Środkowo – Wschodniej należy zaangażować w proces jej programowania młodzież akademicką - przyszłe elity społeczne, gospodarcze i polityczne tego obszaru. Należy wykorzystać funkcjonujące ośrodki naukowe i badawcze, środowiska akademickie i zapewnić im możliwość efektywnej współpracy rozwojowej. W tym celu w ramach Szkoły Zimowej ASECU podczas I Międzynarodowego Tygodnia Współpracy w Karpatach zorganizowano warsztaty, na których młodzież akademicka wspólnie z kadrą naukową i przy wsparciu ekspertów z poszczególnych dziedzin wypracowywała międzynarodowe koncepcje. Podczas Sesji zaprezentowane będą i poddane pod dyskusję rezultaty poszczególnych warsztatów.

Sesja II – „Poprzez Karpaty – budowa struktur współpracy badawczej i akademickiej na obszarze Karpat i Trójmorza. Przegląd wyzwań i inicjatyw”

Stowarzyszenie Uczelni Ekonomicznych Europy Południowej, Wschodniej i Regionu Morza Czarnego (ASECU) z siedzibą w Salonikach jest międzynarodową siecią współpracy ponad 40 szkół wyższych z kilkunastu krajów europejskich. Wspólnie z Euroregionem Karpackim podjęło wyzwanie związane z rozwojem tej sieci w formacie karpackim i pod auspicjami Inicjatywy „Trójmorza”. Kluczowym zagadnieniem jest takie zaprojektowanie systemu współpracy, aby jego działanie przynosiło efekty dla pozostałych powiązanych interesariuszy na obszarze Karpat i „Trójmorza”. Bardzo ważne jest zapewnienie efektywnej współpracy międzysektorowej pomiędzy światem nauki, ośrodkami badawczo – rozwojowymi, a administracją i biznesem. Szczególną rolę odgrywa koordynacja polityk rozwoju prowadzonych przez rządy państw na obszarze współpracy. W wyniku dyskusji panelowej zidentyfikowane zostaną strategiczne cele współpracy instytucji nauki oraz środowisk akademickich wraz z pozostałymi aktorami polityk rozwoju.

Kongres Polska Wielki Projekt

Kongres jest cyklem debat nad strategicznymi wyzwaniami rozwojowymi stojącymi przed Polską i Europą w najbliższych dekadach. Idea przedsięwzięcia powstała w 2010 r., a w kolejnych latach stało się ono najważniejszym spotkaniem konserwatywnych środowisk opiniotwórczych w Polsce. Do organizowanych od 9 lat wydarzeń zapraszane jest wybitne grono myślicieli, intelektualistów, ekonomistów oraz polityków z całego świata. Podczas debat poruszane są najważniejsze tematy z zakresu gospodarki, nauki i kultury, stanowiące okazję do wspólnej refleksji nad Polską oraz jej miejscem w Europie i świecie.

Wystawy objazdowe i wydarzenia towarzyszące

Z okazji 10-lecia Kongresu, Fundacja Polska Wielki Projekt organizuje w 2020 r. wystawy objazdowe wraz z wydarzeniami towarzyszącymi w dwudziestu polskich miastach. Przedsięwzięcie ma na celu przybliżenie społeczności lokalnej idei Kongresu jako „wielkiego projektu” dla Polski. Każda wystawa wzbogacona będzie wystąpieniem osób od lat wspierających Kongres, m.in. panelistami, członkami Rady Programowej, Laureatami Nagrody im. Prezydenta RP Lecha Kaczyńskiego.

Podczas spotkań towarzyszących wystawie zaprezentowane zostaną ciekawe filmy dokumentalne albo poruszone tematy ważne dla społeczności lokalnej.

Filmy dokumentalne

„Paszporty Paragwaju”,

Film dokumentalny, reżyseria Robert Kaczmarek

Produkcja:Polska. Rok produkcji:2018. Barwny, 52 min

Film opowiada o działalności grupy Aleksandra Ładosia, czyli nielegalnej polsko - żydowskiej struktury, zajmującej się masowym fałszowaniem dokumentów dla ratowania Żydów podczas II wojny światowej. Dotyczy to głównie okresu tzw. Akcji Reinhardt, której celem była zagłada ludności żydow-

21 lutego

skiej. “To Polacy pomogli najwięcej, polskie państwo nie mogło zrobić więcej. Przede wszystkim polskie państwo nie miało terytorium, było okupowane, więc dyplomaci i polski rząd na uchodźstwie robili, co mogli” - powiedział jeden z bohaterów filmu, Markus Blechner, konsul honorowy RP w Szwajcarii. W skład grupy wchodził dyplomaci żydowskiego i polskiego pochodzenia, m.in. konsul Rzeczypospolitej Polskiej w Bernie w latach 1939 - 45 Konstanty Rokicki, ambasador Aleksander Ładoś, jego zastępca Stefan Ryniewicz i dyplomata Juliusz Kuehl. Należeli do niej także poseł na Sejm II RP Abraham Silberschein oraz przedstawiciel organizacji żydowskich Chaim Eiss. Pasporyty krajów latynoskich, głównie Paragwaju, Salwadoru, Hondurasu, Boliwii, Peru i Haiti, chroniły swoich posiadaczy w gettach przed wywózką do niemieckich obozów zagłady. Ich właścicieli kierowano do obozów dla internowanych, gdzie pewna część z nich doczekała końca wojny. [TVP]

**“Hiranmoy Ghoshal. Nurtem dwóch rzek”,
film dokumentalny, reż. Tadeusz Śmiarowski**

Produkcja:Polska. Rok produkcji:2018. Barwny, 52 min
Film przedstawia historię urodzonego w 1908 roku w Kalkucie hinduskiego pisarza z Bengalu Zachodniego, dyplomaty, tłumacza i językoznawcy - Hiranmoya Ghoshala, oraz jego córki Miry Ghoshal - muzykologa i znawczyni muzyki hinduskiej. Życie obojga było rozdarte między Polską i Indiami, a na pewnych etapach także między Anglią i Stanami Zjednoczonymi. Ghoshal po kilkuletnim pobycie w Londynie, trafia w 1934 roku do Warszawy, gdzie zostaje wykładowcą języków indyjskich na UW. W marcu 1940 roku udaje mu się wydostać z Polski i dotrzeć do Indii. Tam natychmiast rozpoczyna radiową kampanię, mającą na celu uświadomienie swoim rodakom barbarzyństwa niemieckiej napaści na Polskę. Filmowa opowieść skupia się na postaci Hiranmoya Ghoshala, którego życie i dokonania wywarły ogromny wpływ na losy jego córki.

EUROPA KARPAT

22 LUTEGO (SOBOTA)

Zamek w Krasieczynie

10:00 Otwarcie Konferencji

10:15-11:30 Panel I. Jakiej Europy chcemy? Jak zreformować Unię?

Moderator: **Zdzisław Krasnodębski**, Poseł do PE, Polska
Paneliści:

- **Krzysztof Szczerski**, szef gabinetu Prezydenta RP
- **Georgy Schopflin**, były Poseł do PE, Węgry
- **David Engels**, główny analityk Instytutu Zachodniego, Polska/Belgia
- **Jonathan Price**, Uniwersytet Oxfordzki, Dyrektor Programu projektu „Prawa człowieka w Europie” *magazynu First Things*

11:40-13:00 Panel II. Zwiększenie dostępności na obszarze Trójmorza – eliminacja barier infrastrukturalnych

- *Infrastruktura, Komunikacja, Drogi, szybka kolej*

Moderator: **Bogdan Rzońca**, Poseł do Parlamentu Europejskiego

Paneliści:

- **Andrzej Adamczyk**, Minister Infrastruktury RP
- **Aleksiej Avramenko**, Minister Transportu i Komunikacji Białorusi
- **Vladislav Kriklij**, Minister Infrastruktury Ukrainy
- **Jarosław Narkiewicz**, Minister Komunikacji Republiki Litewskiej
- **Laszló Mosóczy**, Sekretarz Stanu w Ministerstwie Innowacji i Technologii, Węgry

13:00-14:15 lunch

14:15 Prezentacja książek Instytutu Europy Środkowej:
Tomasz Stępniewski, Zastępca dyrektora Instytutu Europy Środkowej w Lublinie

- *„Dyplomacja parlamentarna w Europie Środkowej*

i Wschodniej w latach 2015-2019", red. Beata Surmacz,
Dyrektor Instytutu Europy Środkowej, Aleksandra
Kuczyńska-Zonik, IEŚ Lublin 2019

- „*Stosunki Polski z Litwą, Białorusią i Ukrainą. 450 lat
po unii lubelskiej*”, red.

Tomasz Stępniewski, IEŚ, Beata Surmacz, Dyrektor IEŚ,
Aleksandra Kuczyńska-Zonik, IEŚ Lublin 2019.

14:30–15:45 Panel III. Współpraca parlamentarna w Europie Środkowej i Wschodniej

- *Dotychczasowe formy współpracy*

- *Nowe propozycje – zespół międzyparlamentarny*

- *Przykłady działań: katalog problemów, wspólne idee, cele,
wartości, granice UE*

Moderator: **Ryszard Terlecki**, Wicemarszałek Sejmu RP

Paneliści:

- **Olena Kondratiuk**, Wiceprzewodnicząca Rady Najwyższej Ukrainy
- **Walerij Waclawowicz Mickiewicz**, wiceprzewodniczący Izby Reprezentantów Zgromadzenia Narodowego Republiki Białorusi,
- **Richárd Hörcsik**, Przewodniczący Komisji do Spraw UE Zgromadzenia Narodowego Węgier
- **Zbigniew Rau**, Przewodniczący Komisji Spraw Zagranicznych Sejmu RP
- **Emanuelis Zingeris**, Poseł Seimasu Republiki Litewskiej
- **Barbara Bartuś**, Przewodnicząca Delegacji Sejmu i Senatu RP do ZP OBWE i Grupy Bilateralnej Polska-Rumunia

15:55 - 17.10 Panel IV. W przededniu 30-rocznicy powstania Grupy Wyszehradzkiej:

stan obecny – cele na przyszłość – bariery i możliwości

Moderator: **Maciej Szymanowski**, historyk, Dyrektor Instytutu Współpracy Polsko-Węgierskiej im. Wacława Felczaka
Paneliści:

- **Włodzimierz Bernacki**, Senator RP
- **Adrienne Körmendy**, Konsul Generalny Węgier w Krakowie
- **Martin Fronc**, b. Minister Oświaty Republiki Słowackiej
- **Waldemar Paruch**, politolog, Kierownik Katedry Teorii i Metodologii Nauk o Polityce i Administracji, UMCS

- **Matyas Zrno**, dziennikarz portalu Konzervativny Noviny, Czechy

17:10 – 17:30 Wydarzenie specjalne: Podpisanie Deklaracji utworzenia Transgranicznego Obszaru Funkcjonalnego „Brama Przemyska”

17:45 – 19:00 V. Europa Środkowa i Wschodnia. Herosi wspólnych wartości

- Przywódcy, twórcy, społecznicy, bohaterowie. Co dalej?
- Encyklopedia Wolności Europy Środkowej – ludzie, wydarzenia, rocznice.
- Różnorodność kultur, nacji i doświadczeń: „maximum różnorodności na minimum terytorium”.

Moderator: **Krzysztof Dybciak**, historyk i teoretyk literatury, członek Stowarzyszenia Pisarzy Polskich i Narodowej Rady Rozwoju przy Prezydencie RP

Paneliści:

- **Mykoła Kniażycki**, Deputowany Rady Najwyższej Ukrainy, Przewodniczący Grupy Parlamentarnej Ukrainko-Polskiej,
- **Ivan Bosnjak**, Sekretarz Stanu w Ministerstwie ds. Administracji Publicznej i Samorządu Lokalnego Serbii
- **Maciej Łopiński**, Szef Gabinetu Prezydenta Lecha Kaczyńskiego,
- **Aleksander Milinkiewicz**, fizyk, działacz społeczny i polityczny, Białoruś
- **Pavol Macala**, dr hab. członek zarządu Stowarzyszenia Naukowego Personalizm, Słowacja
- Głos w dyskusji: **Piotr Bies**, artysta rzeźbiarz

19:00 -19:30 Prezentacja Karpackiego Wścigu Kurierów

19:30 Kolacja

Panel II

Zwiększenie dostępności na obszarze Trójmorza – eliminacja barier infrastrukturalnych

Opis

Trójmorze jako inicjatywa łącząca 12 państw europejskich stanowi poszerzenie południkowe obszaru jaki jest podstawą rozważań podczas dyskusji o obszarze karpackim (Makroregion Karpat). Natomiast realizacja przesłanki utworzenia Makroregionu Karpackiego - inicjowanie i koordynowanie działań w zakresie promocji współpracy gospodarczej, naukowej, kulturalnej, turystycznej – jest powiązana z uwarunkowaniami infrastrukturalnymi istniejącymi na terytorium każdego z państw, a także państw sąsiednich oraz ich spójności. Determinantami wspierającymi swoistą wspólnotę tego regionu jest zbliżona historia, a w efekcie niższy poziom rozwoju gospodarczego niż w Europie Zachodniej (tzw. starej UE). Poziom ten określany jest różnymi wskaźnikami, w tym stanem infrastruktury liniowej, czyli także transportowej. Dlatego m.in. istotnym elementem procesu współpracy są również działania podejmowane w ramach Partnerstwa Wschodniego UE, z państwami bliższego sąsiedztwa UE, jak Białoruś i Ukraina, oraz aktywna promocja projektów dotyczących tego regionu na forum różnych instytucji UE.

Transport i infrastruktura transportowa pozostają kluczowym elementem wpływającym na kształtowanie relacji gospodarczych oraz możliwości przepływu osób, towarów i usług. W konsekwencji, celem dyskusji panelowej podczas Europy Karpat w Krasiczynie będzie podjęcie rozważań na temat zwiększania dostępności transportowej na obszarze Trójmorza z uwzględnieniem polityk krajowych z perspektywy poszczególnych panelistów – ministrów ds. transportu i reprezentowanych przez nich państw. Zostanie podjęta próba zidentyfikowania istniejących barier infrastrukturalnych oraz odpowiedzi na pytania, w jaki sposób realizowane są obecnie projekty w obszarze lotnictwa, drogownictwa

i kolejnictwa. Czy, a jeśli tak to dzięki jakim przesłankom, realizacja projektów takich jak Via Carpatia, Via Baltica, Rail Baltica, Kolej Dużych Prędkości V4 czy Centralny Port Komunikacyjny i działania w zakresie rewizji TEN-T będzie wpływać na poprawę jakości sieci transportowych? Patrząc na region ze społecznego punktu widzenia – jak, jakie i kiedy realne korzyści będą mogli odnosić mieszkańcy obszaru Europy Środkowo-Wschodniej ze zwiększenia liczby i jakości połączeń drogowych oraz kolejowych? Jak będziemy oceniać aktywizację zawodową ludności zamieszkującej w strefie oddziaływania korytarzy transportowych? W jaki sposób realizacja CPK łączy się z wcześniej wskazywanymi? W jaki sposób stworzenie nowego hubu lotniczego będzie wpływać na zwiększenie dostępności całego regionu?

Panel będzie stanowić międzynarodowe forum dyskusji decydentów o perspektywach rozwojowych regionu Karpat.

22 lutego

Panel IV

W przededniu 30 rocznicy powstania Grupy Wyszehradzkiej: stan obecny – cele na przyszłość – bariery i możliwości.

Zwykło się uważać, poniekąd słusznie, że Grupa Wyszehradzka stanowi wyjątkową formę współpracy regionalnej, wpisaną w polityczną architekturę Unii Europejskiej i Europy Środkowej i Wschodniej. Wyjątkową w tym znaczeniu, że nawiązuje ona do zawiązanej jeszcze w średniowieczu współpracy królestw i narodów. A z drugiej strony, że jest egzemplifikacją współpracy prowadzonej w oparciu o zasadę: wolni z wolnymi, równi z równymi. Przełamaniem, a przynajmniej skuteczną odpowiedzią na prowadzoną przez mocarstwa wobec Europy Środkowej politykę divide et impera. Celem Deklaracji Wyszehradzkiej (1991) była manifestacja woli szybkiej integracji ze strukturami euroatlantyckimi oraz Europejską Wspólnotą Gospodarczą – poprzedniczką Unii Europejskiej. Przywódcy Polski, Czechosłowacji i Węgier stwierdzili wówczas, że istniejąca zbieżność celów w polityce zagranicznej, podobieństwo doświadczeń historycznych oraz bliskość geograficzna predystynują wspomniane państwa i zamieszkujące je narody do nawiązania ściślejszej współpracy regionalnej. Cele te przez Czechy, Polskę, Słowację i Węgry zostały osiągnięte wraz z wejściem do NATO oraz Unii Europejskiej.

Dlaczego Grupa Wyszehradzka istnieje nadal? Zapewne ma to związek z przekonaniem, poniekąd słusznym, raz jeszcze, że jeśli fukuyamowska definicja końca historii wydaje się ryzykowna, to na obszarze uważanym od stuleci za tzw. zwornik Europy jest po prostu z założenia nieprawdziwa.

Nie sposób jednak nie zauważyć, że współpraca w ramach Grupy Wyszehradzkiej wydaje się ważna i wartościowa także z innego powodu: wspólnych interesów. W bardzo wielu obszarach dot. bezpieczeństwa, infrastruktury, ochrony środowiska czy turystyki – działać razem, oznacza działać skutecznie. Także dlatego, że V4 posiada stabilnie rosnący potencjał tworzenia koalicji w UE dla realizacji konkretnych celów. Jakie są główne słabości, jakie najsilniejsze strony Gru-

py Wyszehradzkiej A.D. 2020? Co powinno być jej priorytetowymi celami w tym, przyszłym, kolejnych latach? O czym powinna traktować ewentualna nowa programowa Deklaracja? To są pytania, na które odpowiedzi poznać warto.

Maciej Szymanowski

Transgraniczny Obszar Funkcjonalny „Brama Przemyska”

22 lutego

Panel V

Europa Środkowa i Wschodnia.

Herosi wspólnych wartości

W regionie Karpackim od ponad tysiąca lat tworząno wartości, stąd pochodzili tacy genialni twórcy jak Kopernik, Komensky, Chopin, Liszt, Mickiewicz. Szczególnym zjawiskiem od początku historii narodów Europy Karpat było łączenie polityki i spraw społeczno-gospodarczych z moralnością – wielkimi władcami budującymi fundamenty państw i tożsamości narodowej byli m. in. na Węgrzech św. Stefan I Wielki (władca 997-1038), w Czechach św. Wacław (panował 921-929/935) dla Ukraińców ważną postacią był panujący na Rusi Kijowskiej św. Włodzimierz (980-1015). Europa Karpat szczególnie osiągnięcia miała w epoce nowoczesności.

Dorobek narodów naszego regionu w ostatnich 150 latach – mierzony wkładem w ogólnoludzki dorobek religijny, artystyczny, naukowy, polityczny i techniczny – da się porównać tylko z równoczesnymi dokonaniem społeczeństw Europy Zachodniej. To na terenach Karpat i dorzeczy rzek wypływających z tych gór zrodziły się koncepcje, idee, dzieła, wynalazki techniczne, które zmieniły życie ludzkości.

Tutaj narodziły się ruchy religijne o globalnym zasięgu - kult miłosierdzia Bożego związany z Siostrą Faustyną Kowalską żywy wśród miliarda katolików, nowa ewangelizacja zlaicyzowanej ludzkości zainspirowana pontyfikatem Jana Pawła II. W krajach regionu Karpat powstały niezwykle ruchy polityczno-ideowe łączące historyczną aktywność z duchowością o genezie religijnej: ruch „Solidarności” oryginalnie łączący tradycje powstańczo-konspiracyjne z etyką chrześcijańską i doświadczeniami egalitarnych ruchów społecznych, zwłaszcza robotniczych. Także w karpackiej Europie narodziła się koncepcja syjonistyczna zmieniająca radykalnie dzieje Żydów i prowadząca do powstania i trwania państwa Izrael, odgrywającego ważną rolę geopolityczną a utworzonego w dużej mierze przez środkowoeuropejskich emigrantów.

Mieszkańcy regionu karpackiego przyczynili się do narodzin

lub rozwoju głównych nurtów filozoficznych XX wieku: analityczno-neopozytywistycznego, psychoanalizy, strukturalizmu, teorii mitu i sacrum, filozofii dialogu, marksizmu. Twórcy pochodzący z krain karpackich wykreowali światowej klasy dzieła sztuki: w muzyce Dwořak Kodaly, Bartok, Górecki, Penderecki. Podobnie w literaturze Witkacy, Hašek, Gombrowicz, urodzony w Koszycach Marai, prażanin Hrabal, pochodzący ze Lwowa Herbert i Lem czy cała plejada wielkich pisarzy publikujących głównie w obcych językach: Celan, Cioran, Conrad-Korzeniowski, Ionesco, Koestler, Singer. Z braku miejsca nie wspominam o plejadzie twórców sztuk plastycznych, filmu i teatru.

Dociekania matematyków, fizyków i chemików naszej części kontynentu nie tylko zmieniły obraz rzeczywistości ale przyczyniły się do wykorzystania energii elektrycznej, energii jądrowej, wynależenia sztucznych tworzyw. Wynalazcy regionu karpackiego zainicjowali rozwój przemysłu naftowego, wymyślili kostkę Rubika (Rubik Erno), wzbogacili medycynę, farmaceutykę i fotografię.

Mając w pamięci ten wielki dorobek aksjologiczny warto zastanowić się nad następującymi problemami niezwykle aktualnymi.

- 1 Co zagraża wartościom społeczeństw Europy Karpat, czy może nastąpić wyhamowanie procesów tworzenia wartości?
- 2 Jakie czynniki (twórczość kulturalna, idee, instytucje, obyczaje, teorie naukowe) mogą podtrzymać lub ożywić aksjologię EK ?
- 3 Jakie są główne różnice aksjologiczne między narodami karpackiej Europy, a jeżeli wywoływały lub wywołują konflikty, jak je zminimalizować?
- 4 Jakie postaci, „herosi wartości”, wpłynęły na wydarzenia historyczne i obecny kształt regionu Karpat i całej Europy (a może świata, jak Jan Paweł II) na przełomie XX i XXI wieku?

Krzysztof Dybciak

János Esterházy (1901 – 1957)

Z ojca Węgier, z matki Polak, syn Elżbiety Tarnowskiej. Bohater trzech narodów: węgierskiego, polskiego i słowackiego. Patriotą, chrześcijanin, katolik, dla którego naczelną wartością był Bóg i życie każdego człowieka. Więzień okrutnego, komunistycznego systemu. Niezlomnie walczący o prawdę której fundamenty widział w chrześcijaństwie i której przez całe swoje życie, nawet poddany okrutnym torturom, bronił. Umarł w opinii świętości.

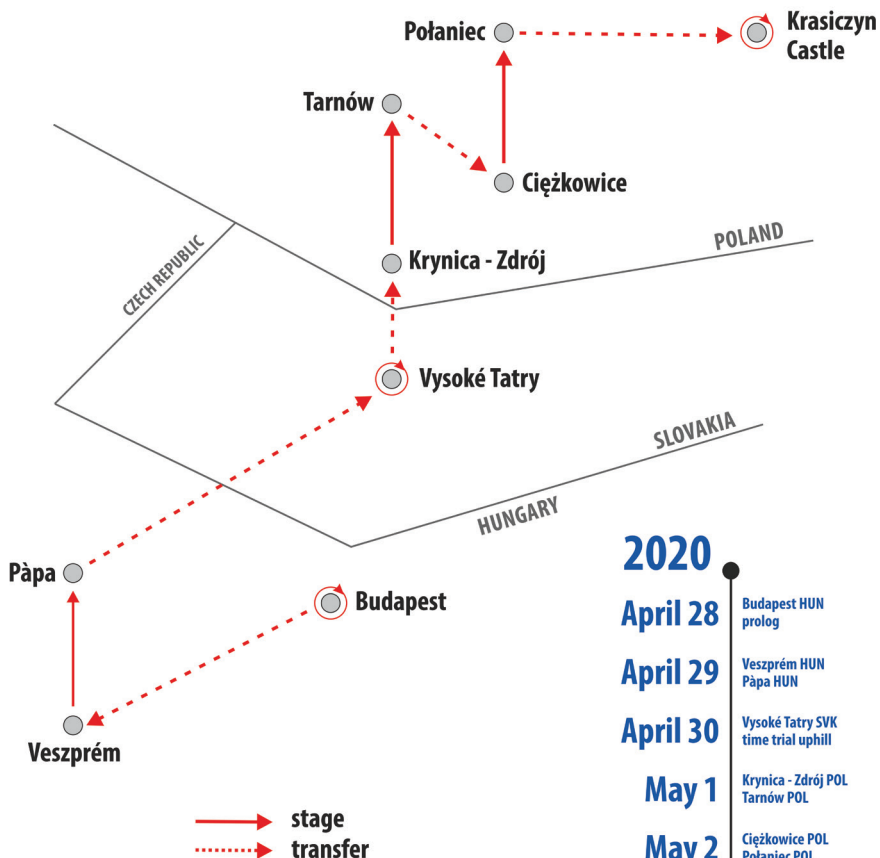
Sylwetkę Jánosa Esterházego poznałem bliżej dzięki książce biograficznej wydanej w 2015 roku pod redakcją Imre Molnára i Istvána Zomboriego. Odwaga, prawdziwie chrześcijańska głęboka wiara i dobroć to są cechy które w tym człowieku najbardziej imponują. Ale tu też chciałbym wtrącić małeńki, niezwykle drobny osobisty wątek. Mój ojciec, także o imieniu Janusz, był również więźniem stalinowskim z powodów politycznych. Bez porównania krócej i rzecz jasna, gdzie się tam jego osobie równać do postaci Jánosa Esterházego. Chciałem w przeze mnie wykonanej rzeźbie zawrzeć tę osobistą, tylko dla mnie ważną, małą historię mojego ojca, a także tych wszystkich którzy cierpieli w piekle komunistycznych obozów i więzień.

Na marginesie nadmienię, iż poprzez rodzinne związki mojego ojca w moich żyłach płyną również krople krwi węgierskiej i słowackiej.

Piotr Bies, rzeźbiarz

Spiski Hrad

carpathianrace.eu

2020

April 28

Budapest HUN
prolog

April 29

Veszprém HUN
Pàpa HUN

April 30

Vysoké Tatry SVK
time trial uphill

May 1

Krynica - Zdrój POL
Tarnów POL

May 2

Ciężkowice POL
Połaniec POL

May 3

Krasiczyn POL
Krasiczyn Castle POL

23 LUTEGO BR. (NIEDZIELA)

Przemyśl – wydarzenie towarzyszące konferencji

7:30 - 13:00

Bieg na dystansie 5km

– „**ZIMOWA KARPACKA PIĄTKA**”,

start i meta na Rynku Starego Miasta

Zamek w Krasiczynie

9:30 – 10.45

VI. Rozwój Karpat – dawne i nowe inicjatywy

- Makroregionalna Strategia Karpacka
- Fundusze europejskie; doświadczenia europejskie
- Współpraca transgraniczna w Europie Karpat RP-SVK-UA-TOF - Innowacyjne formaty współpracy terytorialnej w Euroregionie Karpackim: Transgraniczne Obszary Funkcjonalne na pograniczu polsko -słowacko - ukraińskim.”

Moderator: **Jerzy Kwieciński**, Prezes Zarządu PGNiG SA, były Minister Finansów, Inwestycji i Rozwoju, Członek Narodowej Rady Rozwoju przy Prezydencie RP

Paneliści:

- **Małgorzata Jarosińska-Jedynak**, Minister Funduszy Europejskich i Polityki Regionalnej RP
- **Władysław Ortyl**, Marszałek Województwa Podkarpackiego
- **Martin Guillermo Ramirez**, Sekretarz Generalny Stowarzyszenia Europejskich Regionów Granicznych, Hiszpania,

- **Marek Cierpiał-Wolan**, Dyrektor Urzędu Statystycznego w Rzeszowie, Polska
- **Zygmunt Berdychowski**, Przewodniczący Rady Programowej Forum Ekonomicznego
- **Jan Hudacky**, b. Wiceminister Transportu, Budownictwa i Rozwoju Słowacji, b. Poseł do PE
- **Dawid Lasek**, Euroregion Karpacki, Polska

10.45 – 11:00 przerwa kawowa

11:00 – 11.15

– emisja archiwalnego niepublikowanego wywiadu TVP z Rogerem Scrutonem

11:15 – 12:30

VII. Roger Scruton – wspólnota doświadczeń, wspólnota celów

- *Roger Scruton i jego związki z Europą Środkową,*
- *Kultury narodowe, dziedzictwo i tożsamość jako warunki wolności;*

Moderator: **Paweł Lisicki**, Redaktor Tygodnika „Do Rzeczy”
Paneliści:

- **Marek Kuchciński**, poseł na Sejm RP
- **Zdzisław Krasnodębski**, Poseł do PE
- **Jonathan Price**, Pracownik Naukowy Uniwersytetu Oxfordzkiego, Dyrektor Programowy projektu “Prawa człowieka w Europie” magazynu First Things
- **Marek Matraszek**, doradca polityczny, Prezec CEC Government Relations
- **Georgy Schopflin**, były Poseł do PE, Węgry

12:30 Wręczenie nagród - Bieg na dystansie 5 km „Zimowa Karpacka Piątka”

12:45 Zakończenie konferencji

23 Intego

Panel VI

Rozwój Karpat – dawne i nowe inicjatywy

- Makroregionalna Strategia Karpacka
- Fundusze europejskie; doświadczenia europejskie
- Współpraca transgraniczna w Europie Karpat RP-SVK-UA-TOF - Innowacyjne formaty współpracy terytorialnej w Euroregionie Karpackim: Transgraniczne Obszary Funkcjonalne na pograniczu polsko -słowacko - ukraińskim.”

Karpaty – drugi, co do wielkości łańcuch górski w Europie. Kraina geograficzna o wielkiej różnorodności przyrodniczej i bogactwie kulturowym. U progu nowej perspektyw finansowej Unii Europejskiej przed regionami karpackimi, ich mieszkańcami wciąż stoi wiele wyzwań. Regiony NUTS2 obszaru Karpackiego zajmują ostatnie miejsca w statystykach EURO-STAT-u, a granica zewnętrzna Unii Europejskiej skutecznie oddziela Ukrainę, Mołdawię i część państw bałkańskich od wspólnej przestrzeni społeczno – gospodarczej państw członków Wspólnoty.

Pierwsza i najstarsza inicjatywa karpacka – powołany do życia 14 lutego 1993 roku Euroregion Karpac ki – dostosowuje swoje działanie do wymogów współczesnych. Flagowym konceptem o strategicznym znaczeniu jest Marka Karpacka CARPATHIA – gospodarczy znak jakości Karpat, którego ambicją jest zmienić Karpaty w destynację turystyczną o globalnym znaczeniu.

Powstająca z inicjatywy Rządu Polskiego Strategia Makroregionalna dla Karpat jest niewzruszalnym przedsięwzięciem dla przyszłości tego obszaru. Jeśli powstanie, zostanie przyjęta przez Unię Europejską, a zdefiniowane w niej cele, priorytety i mechanizmy wsparcia rozwoju odpowiadać będą potrzebom zmarginalizowanych obszarów karpackich.

Istotne są doświadczenia we wdrażaniu programów europejskich. Karpaty „pocięte” granicami państwowymi objęte były różnymi programami INTERREG. Czy z kilku już perspektyw po 2004 roku wyciągnięto należyte wnioski? Co w sytuacji, w której, a to jest już prawie przesądzone, pieniędzy na współpracę transgraniczną będzie mniej po 2021 roku? Czy doświadczenia zdobyte podczas wdrażania programów zaprocentują na poziomie instytucji zarządzających? Czy ewidentne słabości

zostaną wyeliminowane, a przeszkody administracyjne usunięte? Programy INTERREG wspierające poszczególne narodowe odcinki granic w Karpatach są zarządzane oddzielnie przez kilka instytucji. Osobne priorytety, systemy wdrażania powodują brak efektu synergii, dlatego pilnie potrzebny jest całłościowy program karpacki.

Nowa perspektywa finansowa otwiera jednak nowe możliwości. Euroregion Karpacki na podstawie rekomendacji Komisji Europejskiej oraz własnych doświadczeń proponuje innowacyjne rozwiązania – powołanie Transgranicznych Obszarów Funkcjonalnych umożliwiających przejście od współpracy do integracji wydzielonych obszarów rozwoju. W Województwie Podkarpackim powstały trzy takie obszary: „Kremenaros”, „Beskid Niski” i „Brama Przemyska”. Deklaracja o powstaniu tej ostatniej podpisana zostanie przez przedstawicieli polskich i ukraińskich partnerów 22 lutego 2020 roku podczas konferencji „Europa Karpat” w Krasiczynie.

Wciąż powraca pytanie o rolę i praktyczne oddziaływanie „Konwencji Karpackiej”? Ta jedyna międzynarodowa umowa dotycząca Karpat tworzy szerokie ramy prawne dla rozwoju tego obszaru, wydaje się jednak, że jej praktyczne oddziaływanie nie jest optymalne. Zjawisko „sezonowości” natężenia współpracy w Karpatach należy przełamać, zmieniając filozofię współpracy rozwojowej i tworząc efektywne międzysektorowe rozwiązania systemowe oraz działając w oparciu o sekwencję integracja – komercjalizacja – internacjonalizacja potencjału Karpat. To główny postulat Euroregionu Karpackiego, Marki Karpackiej CARPA-THIA oraz mapa drogowa do 2030 roku.

Karpaty nie będą rozwijać się monokulturowo, tylko umiejętne połączenie instrumentów unijnych i skuteczne zarządzanie transgraniczne potencjałem zagwarantuje nam sukces.

Panel VII**Roger Scruton – wspólnota doświadczeń, wspólnota celów**

- Roger Scruton i jego związki z Europą Środkową,
- Kultury narodowe, dziedzictwo i tożsamość jako warunki wolności

24 stycznia 2020 roku w VII-wiecznym opactwie Malmesbury w Anglii pożegnaliśmy brytyjskiego filozofa, pisarza i kompozytora, jednego z najwybitniejszych myślicieli naszych czasów, wieloletniego naszego przyjaciela – Rogera Scrutona (ur. 27 lutego 1944).

Jonathan Price w laudacji na cześć Scrutona podczas nadania filozofowi przez królową Elżbietę II tytułu szlacheckiego powiedział:

Mawiano, że gdyby za życia świętego Tomasza z Akwinu nastąpił zanik filozofii, Roger Scruton w pojedynkę mógłby ją odtworzyć. W tym samym tomaszowym duchu zaoferuję podobną propozycję: gdyby filozofia miała nagle zniknąć teraz, kiedy tu siedzimy, Roger Scruton również mógłby ją nam przywrócić. A gdyby zniknęły auta, nie musielibyśmy się martwić jak dojechać do domu, gdyż przywróciłby nam sztukę jazdy konnej(...) Rzadko się zdarza, by mieć ogromną część świata odwzorowaną w głowie tak, by móc oddać światu tyle samo, co się odeń wzięło.

**1 czerwca 2016 r. Kongres Polska Wielki Projekt.
Roger Scruton uhonorowany przez prezydenta
i marszałka Sejmu**

Dzień po nobilitacji przez królową angielską Sir Roger Scruton odebrał z rąk prezydenta RP Andrzeja Dudy i Marszałka Sejmu Marka Kuchcińskiego medal im. Lecha Kaczyńskiego „Odwaga i Wiarygodność”. Mówił wówczas, że w dniach obaw i frustracji przypadła mu rola konserwatywnego filozofa. Na początku lat 80. wraz z baronową Caroline Cox i Jessicą Douglas-Home Scruton założył Jagiello-

nian Trust, organizację zaopatrującą polskich konserwatystów w książki, czasopisma, pomoc medyczną, finansową. Antykomunistyczne przesłanie dla Europy Wschodniej przekazywał m.in. na łamach „The Timesa” czy „Salisbury Review”, konserwatywnego pisma, którego był założycielem i redaktorem naczelnym. W tamtych czasach wsparcie takich ludzi jak Roger Scruton było nieocenione.

W przemówieniu, po dekoracji **medalem „Odwaga i Wiarygodność”**, Roger Scruton w szczególny sposób wspominał swoje spotkania na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim oraz w Przemyślu: (...) *Ze wszystkich miejsc, w których nawiązałem przyjaźnię w ciągu tych trudnych lat, dwa z nich jawią mi się jako symbol polskiego ruchu oporu przeciwko komunizmowi: Katolicki Uniwersytet Lubelski, który zachował swoją intelektualną autonomię w okresie lat komunizmu, oraz Przemyśl, miasto w południowo-wschodniej Polsce, które było w centrum wielu konfliktów i gdzie coś pozostało ze starego społecznego ducha. Już wówczas istniała w Przemyślu grupa dyskusyjna poświęcona ideom filozoficznym i politycznym. Nasze wizyty były tam entuzjastycznie witane przez uczestników. Nawiązaliśmy tam kontakty z artystami, z autorami podziemnych wydawnictw i wkrótce zorientowaliśmy się, że Przemyśl był miejscem, które chciało pozostać sobą mimo ponurej rzeczywistości komunistycznej (...).*

Ludzie, którzy uczestniczyli w naszych rozmowach, wywodzili się z różnych sfer, ale łączyła ich duma ze swego miasta i opór przeciwko reżimowi. Szczególnie nagradzającym dla nas było to, że widzieliśmy różnicę w tym, co mogliśmy zrobić dla małego miasta, które nie było ważnym dla zachodnich dziennikarzy, ale które zrobiło większy pożytek z naszych idei (dosł. linii życia), aniżeli jakiegokolwiek wielkie miasto. W takim mieście jak Przemyśl, gdzie ludzie żyli, zaprzeczając oficjalnemu rozróżnieniu pomiędzy prywatnymi szeptami, a nakazami życia publicznego, ulice były ożywione i radosne nawet w godzinach nocnych. Mogłeś chodzić po nich, tak jak w Londynie, rozmawiając swobodnie z przyjaciółmi, albo stać i oczekiwać na kogoś, bez zwracania na siebie uwagi jakichś umundurowanych postaci. Zupełnie inaczej niż w Warszawie, gdzie wszędzie były patrole milicyjne gotowe w każdej chwili kontrolować przechodniów. Było to szczególnie dokuczliwe w nocy.(...)

Roger Scruton, ze wstępu do reprintu „Strychu Kulturalnego”:

W końcowych latach 80. okres Solidarności był już wspomnieniem, a stan wojenny zredukował Polskę do pewnego rodzaju somnambulicznej ciszy. Podróżowałem w poszukiwaniu małych grup ludzi, którzy chcieli dyskutować, uczyć się, zadawać pytania i odzyskać choćby część życia intelektualnego, które kiedyś kwitło w Polsce (...)

(...) A potem natknąłem się na Przemyśl. Dzięki dokładnym informacjom Marka Matraszka dowiedzieliśmy się o wspólnocie obywateli w tym starym i niegdyś zamożnym mieście Galicji, którzy wydawali pismo podziemne, Strych Kulturalny, i którzy spotykali się, nie tak jak nasi znajomi z Czech, w jakiejś piwnicy lub kotłowni pod ziemią, ale na szczytach budynków, jakby ich nie obchodziło, kto może ich zobaczyć. Ich grupa dyskusyjna została opisana jako poddasze, miejsce pod dachem, i gdy ich spotkałem znalazłem się w otwartej społeczności normalnych, zakorzenionych lokalnie ludzi, którzy byli zdeterminowani żyć, malować, pisać i dyskutować, jakby Partia była niczym więcej niż strumień brudnej wody płynącej w ściekach poniżej.

Sprawy szybko zaczęły się zmieniać, ale we mnie pozostał już wizerunek Przemyśla jako przystani społeczeństwa obywatelskiego w ponurym państwie socjalistycznym. Było to lokalne społeczeństwo zdeterminowane, by zachować swoją tożsamość miasta, kultury i stylu życia(...).

Z przyjemnością patrzę wstecz na te czasy, kiedy sztuka i kultura były symbolami wolności ludzkiego ducha i wspominam jak ważne było to, że małe pisma podziemne, takie jak Strych Kulturalny, podtrzymywały pamięć o wolności i stanowiły rozsądники społeczeństwa obywatelskiego, które wkrótce miało ponownie wykiełkować.

4 czerwca 2019 r. Prof. Roger Scruton odznaczony Krzyżem Wielkim Orderu Zasługi Rzeczypospolitej Polskiej

Prezydent RP Andrzej Duda nadał Krzyż Wielki Orderu Zasługi Rzeczypospolitej Polskiej obywatelowi Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej Rogerowi Scrutonowi – w uznaniu wybitnych zasług we wspieraniu przemian demokratycznych w Polsce, za rozwijanie polsko-brytyjskiej współpracy naukowej i uczelnianej. Scruton mówił wówczas: – Komunizm skończył się dzięki wierze i patriotyzmowi polskiego narodu. Jestem zaszczycony, że mogłem odegrać w tym skromną rolę. (...)Ważne, by bronić idei w opozycji do ideologii... Pamiętajmy, że komunizm był narzucony narodowi przez Sowietów, którym Polacy byli podlegli... Udało się go odrzucić dzięki tradycjom i tożsamości, wierze katolickiej, poczuciu historii i odwadze. Polacy dali bardzo dobry przykład. I tak jak my na Zachodzie kiedyś staraliśmy się pomagać Polsce, tak my teraz potrzebujemy Waszej pomocy.

5 czerwca 2019 r. IV Szczyt Przewodniczących Parlamentów Państw Europy Środkowej i Wschodniej.

Wystąpienie Rogera Scrutona: *Wyzwania dla rządów Europy Środkowej i Wschodniej (fragmenty)*

To wielki zaszczyt, że zostałem poproszony o przemówienie na tym zgromadzeniu, reprezentującym parlamenty byłych państw komunistycznych. I cieszę się z okazji, by powiedzieć coś o spuściźnie komunizmu i o tym, co to dla nas oznacza dzisiaj.

(...)Przyznaję, że jestem antykomunistą. W latach 70-tych i 80-tych na naszych uniwersytetach w Wielkiej Brytanii antykomunistów unikano. W końcu atakowaliśmy rewolucję, która zapośredniczała wyzwolenie ludzkości z ogólnoswiatowego „ucisku kapitalistycznego”(...).

Od chwili, gdy w 1980 roku ujawniłem się jako obrońca wartości konserwatywnych przeciwko socjalistycznej ortodoksji, moje życie stało się jedną długą serią ataków, mających na celu podważenie mojej pozycji jako nie tylko akademickiego intelektualisty. Nauczanie na uniwersytecie w Londynie było szczególnie trudne. Tak naprawdę moje pierwsze prawdziwe doświadczenie wolności intelektualnej było tutaj w Polsce, gdzie przyjeżdżałem, aby przemawiać na konferencjach i prywatnych semina-

riach, zorganizowanych przez niewielką grupę ludzi z Wielkiej Brytanii, którzy tak jak ja chcieli nawiązać kontakt z innymi dy-sydentami za żelazną kurtyną(...).

W Polsce powszechna pogarda dla systemu komunistycznego oznaczała, że zarówno studenci jak i profesorowie byli gotowi do szeroko pojętej dyskusji. Dla nich konserwatyzm nie był grzechem ani herezją, ale możliwym do przyjęcia światopoglądem, tym bardziej interesującym, że był on potępiony przez komunistów i pogardzany przez zachodnią lewicę. Podróżowanie po krajach Europy Środkowej i Wschodniej w tamtych czasach, niosąc przesłanie filozofii alternatywnej, było jednym z najbardziej wyzwających doświadczeń mojego życia, niezależnie od niebezpieczeństw i niedostatków. Zaczęłem wierzyć, że mogę mieć rację w teorii, a nie tylko w praktyce(...).

Dzisiaj podział nie przebiega między różnymi obszarami naszego kontynentu. Jest to podział pomiędzy dwoma sprzecznymi poglądami. Z jednej strony istnieje przywiązanie do państwa narodowego, z jego językiem, instytucjami i dziedzictwem religijnym. Z drugiej strony istnieje kosmopolityczna wizja porządku ponadnarodowego, gospodarki bez granic i powszechnych praw człowieka. Oba poglądy wyrosły z konfliktów religijnych w XVII wieku i oba zaowocowały w Oświeceniu. A napięcie między nimi jest trwałe i nierozwiązywalne.

(...)Nie sposób dziś zrozumieć naszego kontynentu, jeśli nie uznamy, że jest to stowarzyszenie państw narodowych, z których każde ma swoje terytorium, zwyczaje, język i rodzime religie – aktywa, które określają lojalność jego mieszkańców i ich wspólne poczucie domu. Ale musimy także uznać, że prawne i polityczne instytucje naszego kontynentu zwróciły się w kosmopolitycznym kierunku.

(...) konflikt między lewicową inteligencją a zwykłą ludzką naturą przesunął się ze sfery socjalizm kontra kapitalizm do nowej sfery - oświeconego liberalizmu kontra szczątkowy nacjonalizm. To, co liberałowie potępiają jako populizm jest tak naprawdę próbą zachowania starych i odziedziczonych uczuć tożsamości i przynależności. A ludzie potępiają elitaryzm jako tak naprawdę oświeceniową koncepcję uniwersalnego i bezgranicznego porządku politycznego, w którym konflikty rzekomo zanikają, ponieważ ich przyczyna – którą jest konkurencyjna sieć lojalności narodowych – została zmieciona. UE została założona przez

ludzi poruszonych ideą oświecenia, oceniających nacjonalizm jako siłę, która rozpętała stulecie europejskich wojen.

(...) najbardziej interesujące w nowej konfrontacji jest to, że intelektualna lewica, która ponownie zajęła najwyższą pozycję, nie jest gotowa uznać demokratycznej legitymacji ruchów, które uznaje za „populistyczne” i jest zdeterminowana, by udaremnić każdą próbę utworzenia takiego rządu. Ta sama unieczystwiająca wściekłość skierowana przeciwko konserwatystom takim jak ja w latach 70. i 80. jest teraz skierowana przeciwko rzekomym populistom, i – co nie dziwi – rośnie populacja populistów, by się rewanżować tak dobrze, jak tylko mogą. Wynikający z tego wzrost temperatury (sporu politycznego) jest jednym z czynników powodujących utratę zaufania do UE, która, jak się wydaje, doprowadziła do konfliktu, któremu nie może sprostać. I jest to konflikt ujawniający się we wszystkich gwałtownych zmianach, które przechodzi obecnie nasz kontynent.(...)

Po trzydziestu latach zamieszania mieszkańcy Europy Wschodniej i Środkowej zaczynają rozumieć, że są spadkobiercami dwóch wielkich osiągnięć: z jednej strony państwa narodowego jako formy tożsamości społecznej i politycznej; z drugiej strony oświeceniowej koncepcji obywatelstwa, w której każdy przyjmuje pełną odpowiedzialność za przynależność społeczną w ramach wspólnych rządów prawa. Te dwa osiągnięcia walczą ze sobą po części dlatego, że UE chce stłumić lub nawet zniszczyć ideę narodową. Ale właściwie rozumiane są wzajemnie od siebie zależne. I to jest zadanie, przed którym stoimy teraz wszyscy. Musimy uznać, że bez tożsamości narodowej i wynikającej z niej lojalności nie ma sposobu na zbudowanie społeczeństwa obywateli.(...)

(...)Zadanie na dziś polega na pojednaniu dwóch pilnych potrzeb: potrzeby potwierdzenia suwerenności narodowej i konieczności dostosowania się do uniwersalnych standardów obywatelstwa. Są to dwa wielkie dary europejskiego dziedzictwa politycznego, które są wzajemnie zależne i oddzielić ich się nie da (...).

Opracowanie: Muzeum Narodowe Ziemi Przemyskiej, na podstawie materiałów Biura Spraw Międzynarodowych Kancelarii Sejmu RP, Dawida Laska (Euroregion Karpacki), Fundacji Polska Wielki Projekt, prof. Krzysztofa Dybciaka, prof. Macieja Szymanowskiego (Instytut im. Wacława Felczaka), dra Jerzego Kwiecińskiego, dra Piotra Biesa oraz tekstów i wypowiedzi Sir Rogera Scrutona.

Opracowanie graficzne: Marek Mikrut

Zdjęcia ze zbiorów: Kancelarii Sejmu RP, Euroregionu Karpackiego, Muzeum Narodowego Ziemi Przemyskiej, Instytutu im. Wacława Felczaka, Marka Mikruta, dra Piotra Biesa.

Wydawnictwo Muzeum Narodowe Ziemi Przemyskiej, Przemyśl 2020

Muzeum Narodowe Ziemi Przemyskiej ma już 110 lat i jest jedną z najstarszych instytucji muzealnych w Polsce, o przebogatych i różnorodnych zbiorach, ogromnym dorobku naukowym i popularyzatorskim. Jego historia sięga 1909 roku, kiedy w ramach struktury organizacyjnej Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Przemyśle utworzono muzeum. Uroczysta inauguracja działalności placówki miała miejsce w 1910 roku. Podstawą zbiorów Muzeum była prywatna kolekcja braci Kazimierza i Tadeusza Osińskich, wzbogacona o liczne dary mieszkańców Przemyśla i okolicznej ludności, pozyskiwane w następnych latach także poprzez zakupy oraz w trakcie badań i penetracji terenowych. Osińscy zgromadzili zbiory z dziedziny archeologii, etnografii, sztuki, historyczne pamiątki i archiwalia. W 1921 roku na zjeździe muzealników w Poznaniu placówka otrzymała nazwę Muzeum Narodowe Ziemi Przemyskiej i znalazła się w gronie 14 polskich muzeów przyjętych do Związku Muzeów Historyczno-Artystycznych. Do tej nazwy Muzeum powróciło w 1984 rok. Na wniosek Wojewody Przemyskiego, Minister Kultury i Sztuki w dniu 4 V 1984 r. przywrócił placówce historyczną nazwę.

Od 1 stycznia 2019 roku Muzeum jest instytucją jest instytucją kultury prowadzoną jako wspólna instytucja kultury Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego i Województwa Podkarpackiego.

Obecny gmach muzeum wybudowany został w 2008 roku, według projektu firmy KKM Koźień Architekci. Bryłą nawiązuje do lokalnej architektury fortecznej.

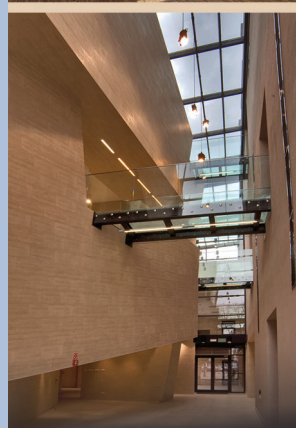
Muzeum jest placówką wielowydziałową. Posiada zbiory z dziedziny archeologii, etnografii, historii, sztuki i rzemiosła, łącznie około 80 tysięcy eksponatów. Z historią i zbiorami Muzeum związane są zbiory biblioteczne.

Bogactwo zbiorów pozwala aranżować wystawy tematycznie związane z historią miasta i regionu.

Wystawy stałe prezentują najcenniejsze i najciekawsze zabytki muzealnej kolekcji związane z historią i sztuką Ziemi Przemyskiej.

- Panorama pradziejów i wczesnego średniowiecza regionu przemyskiego
- Credo na dwa głosy. Sztuka religijna ze zbiorów Muzeum Narodowego Ziemi Przemyskiej
- Opowieść o Żydach przemyskich
- Twierdza Przemyśl

Przemyśl jest miastem, które słynie od ponad 100 lat z wyrobu fajek i dzwonów. Tradycje ludwisarskie i fajkarskie prezentuje otwarty w 2001 roku Oddział Muzeum Narodowego Ziemi Przemyskiej – Muzeum Dzwonów i Fajek. Mieści się ono w XVIII-wiecznym budynku, usytuowanym

110 LAT

w zabytkowej części miasta, powstałym jako dzwonnica unickiej cerkwi katedralnej. W ciągu kolejnych lat budowla pełniła różne funkcje, a jej wnętrze przebudowywano. W efekcie 38-metrowa Wieża zachowała częściowo pierwotny układ architektoniczny: składa się z ośmiu kondygnacji i dwóch tarasów widokowych. Na poszczególnych kondygnacjach są ekspozycje zabytkowych i współczesnych fajek i dzwonów.

Na szczycie Wieży znajduje się taras, najwyższy punkt widokowy w centrum miasta. Można z niego podziwiać architekturę starego Przemysła, tworzącą unikalny w skali europejskiej zespół architektoniczno-krajobrazowy.

Obecnie w Muzeum prezentowane są:

- Stała wystawa fajek wraz z ekspozycją p.t. Historia fajki przemyskiej
- Stała ekspozycja dzwonów

Muzeum Historii Miasta, Oddział Muzeum Narodowego Ziemi Przemyskiej mieści się przy Rynku pod numerem 9, we wschodniej pierzei, w zabytkowej, XVI-wiecznej kamienicy zwanej u zarania swych dziejów Brzykowską (od nazwiska Brzyków). W czasach drugiej Rzeczypospolitej kamienica była własnością zanego przemyskiego rodu Bystrzyckich. Po wojnie kamienica przeszła na rzecz skarbu państwa, wyposażenie rozgrabiono, a Bystrzyccy, którzy wrócili ze zsyłki w Kazachstanie, wyjechali z Przemysła. Od 2005 roku w odrestaurowanej kamienicy mieści się wyjątkowe Muzeum. W budynku odtworzono zabytkowe podcienia i odkopano szesnastowieczne piwnice. W tak zwanej wielkiej izbie zrekonstruowano wczesnobarokowy piec. Galeria herbu przypomina o tysiącletniej historii miasta. Na pierwszym piętrze urządzono ekspozycję wnętrz mieszczańskich z dziewiętnastego i początku dwudziestego wieku oraz atelier najslynniejszego przemyskiego fotografa B. Hennera. Na drugim piętrze znajduje się ekspozycja poświęcona twórczości przemyskiego artysty malarza Mariana Strońskiego. Na klatce schodowej prezentowane są unikatowe zdjęcia ukazujące miasto w latach 60. i 70. XX wieku.

Ekspozycje stałe

- Wielka izba
- Wnętrza mieszczańskie XIX i XX wiek
- W dawnym atelier fotograficznym
- Marian Stroński (1892-1977). Życie i twórczość.
- Przemysł lat 60. i 70. W obiektywie Jana Gruntowicza
- Dawna klasa

Obchody jubileuszu 110. lecia przemyskiego Muzeum zainauguruje wystawa „Dziedzictwo Kunstkamery, czyli jak Kazimierz Osiński tworzył przemyskie muzeum”, której wernisaż zaplanowany jest na kwiecień 2020, dokładnie 110 lat od otwarcia pierwszej ekspozycji w najstarszej siedzibie Muzeum przy ul. Fredry w Przemysłu. Częścią obchodów będzie także konferencja naukowa „Dziedzictwo Kunstkamery. Jak powstały nasze muzea”.

Honorowy patronat nad uroczystościami objął Andrzej Duda Prezydent RP.